

TRIA I ALTERNANÇA DE LLENGÜES ENTRE ELS JOVES DE BARCELONA: NORMES D'ÚS I ACTITUDS

Sessió a càrrec d'Emili Boix i Fuster (2 de juny de 1989)

Es presenta la metodologia i les conclusions d'un estudi que volia respondre a les dues preguntes següents: 1) ¿Fins a quin punt la norma tradicional d'adaptació al castellà en converses interètniques a Catalunya ha donat pas a noves normes d'ús? i 2) ¿Quins factors expliquen i afavoreixen el seguiment d'unes hipotètiques noves normes d'ús o el manteniment de les tradicionals?

La recerca té dues parts: una de quantitativa-experimental, per estudiar les actituds envers les tries de llengua; i una altra de qualitativa per estudiar les tries i alternances de llengua en converses espontànies.

En la part quantitativa —una adaptació de la tècnica del diàleg segmentat emprada per Bourhis i Genesee al Canadà— es recullen dades sobre les actituds envers les tries del català i castellà en una mostra per quotes de joves de l'àrea metropolitana de Barcelona durant l'any 1987.

Formaven la mostra cent cinquanta-quatre estudiants de tercer curs de secundària (FP i BUP, privats i públics) de sis centres d'ensenyament de la zona estudiada, els quals en un 27,9 % tenien el català com a llengua familiar, 60,4 % el castellà i 11,6 % ambdues llengües. Tots ells havien estat socialitzats al Principat i estaven bilingüïtzats en totes dues llengües, si més no passivament (un 30 % dels joves de llengua castellana afirmava entendre però no parlar català).

El diàleg estimul consistia en cinc converses de quatre torns de parla cadascuna en què dues actores representaven dues estudiants de secundària en una interacció informal als passadissos d'un Institut. Les dues actores eren presentades com a nascudes a Catalunya, companyes de curs i de primera llengua catalana, una, i castellana, l'altra. Els diferents torns de parla en les cinc converses-estimul van representar diferents estratègies d'adaptació lingüística freqüents a l'àrea metropolitana.

Els resultats d'aquesta part quantitativa mostren que una majoria dels joves enquestats, sigui quina sigui la seva primera llengua, sigui quina sigui la seva competència relativa en castellà i català (mesurada amb una prova d'enumeració lèxica per escrit) i sigui quin sigui el seu grau d'identificació relatiu amb la identitat catalana i espanyola (mesurada segons l'IDAUSUS de Ros et *alii*, 1987) coincideixen a valorar més positivament els parlants que pertanyen al seu propi grup etnolingüístic, independentment de les tries de llengua que realitzen en els torns de la conversa-estimul. Entre aquests joves triar la llengua exterior al seu grup etnolingüístic no implica necessàriament trair-lo.

D'una banda els joves enquestats no categoritzen la conversa estimul en termes de relacions entre membres de grups etnolingüístics diferents sinó fonamentalment en termes de relacions interpersonals.

D'altra banda aquests mateixos joves no perceben que les fronteres entre *catalans* i *castellans* siguin il·legítimes ni se senten amenaçats en la seva identitat. D'aquesta manera no s'activa la comparació social entre els dos grups, independentment de l'existència real d'aquestes diferències, i els parlants no tenen necessitat de diferenciar-se lingüísticament, d'encastellar-se en la pròpia identitat, tot divergint de l'altre grup.

En la part qualitativa i de treball de camp d'aquest estudi, es presenten i analitzen dades (observades i enregistrades) d'alternances, tries i negociacions de llengua provinents d'interaccions formals i informals recollides mitjançant l'observació participant en dos cursos de formació de monitors d'esplai. Els joves participants, d'edats similars a les dels subjectes de l'estudi quantitatiu, es relacionaven en llur majoria per primera

vegada i pertanyien als dos grups etnolingüístics principals de l'àrea metropolitana de Barcelona. La primera part del treball de camp tingué lloc el 1986 i la segona el 1988.

La majoria dels joves estudiants en aquesta part qualitativa són bilingües actius català-castellà i mostren adaptar-se a una o altra llengua en funció del context etnolingüístic immediat de la interacció en què es troben. Llevat d'un reduït subgrup de joves, que no té competència activa en català, la majoria de joves té actituds positives i convergeix lingüísticament envers els membres de l'altre grup etnolingüístic respectiu. Hi ha doncs un marge creixent de llibertat en les tries i alternances de llengua en situacions interètniques, restringit en un sentit o altre pel context immediat. El context etnolingüístic dels cursos observats, favorable al català, facilita l'aparició de normes d'ús favorables a aquesta llengua en converses interètniques.

En la mesura que les normes d'ús de les converses entre membres d'un grup etnolingüístic no canvien (castellanoparlants i catalanoparlants continuen emprant la seva primera llengua respectiva), i en la mesura que el castellà es consolida com a primera llengua de la majoria de la població de l'àrea metropolitana de Barcelona, les normes d'ús incipients que hem observat poden no ésser suficients per contrarestar tendències de canvi demolingüístic d'un abast i força més grans.